

Juryrapport

Utrecht, 15 februari 2019

www.duurzaambouwenawards.nl

jurysecretariaat@duurzaambouwenawards.nl

Inhoudsopgave

1	Algemeen	2
1.1	Inleiding	2
1.2	Procedure	2
1.3	Beoordelingscriteria	2
1.4	Algemene beschouwing	4
2	Categorie 1: Meest duurzame project (Gouden Kikker)	5
2.1	Algemeen	5
2.2	Deelnemers	5
2.3	Genomineerden	6
2.4	Winnaar	6
3	Categorie 2: Meest duurzame woningcorporatie (WoCo25)	7
3.1	Algemeen	7
3.2	Deelnemers	7
3.3	Genomineerden	7
3.4	Winnaar	7
4	Categorie 3: Meest duurzame gemeente (Circulaire Ring)	8
4.1	Algemeen	8
4.2	Deelnemers	8
4.3	Genomineerden	8
4.4	Winnaar	9

1 Algemeen

1.1 Inleiding

Iedereen beseft dat de bouw- en vastgoedsector een grote verantwoordelijkheid heeft om de klimaatverandering te beperken en integrale duurzaamheid te stimuleren. Partners van de Duurzaam Bouwen Awards willen een Circulaire Economie stimuleren. Het kiezen van bouwmaterialen en -producten met een lage milieu-impact is onderdeel van dit concept en speelt ook in de bouwsector, een grootverbruiker van grondstoffen, een steeds grotere rol. Doel van de Nederlandse Duurzaam Bouwen Awards in 2019 is het verkiezen van die organisaties die bovenstaande uitdagingen goed oppakken en voorbeeldig voor hun beroepsgenoten zijn als organisatie of door het realiseren van een voorbeeldig project.

Voor u ligt het juryrapport van de Nederlandse Duurzaam Bouwen Awards 2019. In dit rapport motiveert de jury haar keuze van de genomineerden en winnaars. Dit hoofdstuk beschrijft de beoordelingsprocedure en -criteria. In de volgende hoofdstukken staan de drie categorieën met de deelnemers, genomineerden en winnaar beschreven.

1.2 Procedure

Het jurysecretariaat, bestaande uit vertegenwoordigers van de FSC Nederland en W/E adviseurs, heeft een voorselectie gedaan van alle inschrijvingen. Zij heeft de volledigheid van de inschrijvingen en de aansluiting bij de criteria beoordeeld. Een aantal inschrijvingen sloot beter aan bij een andere categorie dan waarin de oorspronkelijke indiening was gedaan. Deze inschrijvingen zijn, in overleg met de indieners, verplaatst naar de best passende categorie.

Na de voorselectie heeft de jury zowel de genomineerden als de winnaars per categorie bepaald. De jury was unaniem in haar keuzes.

De jury bestaat uit:

- **Prof.dr.ir. Andy van den Dobbelsteen**, Hoogleraar Climate Design & Sustainability Faculteit Bouwkunde TU Delft; *juryvoorzitter*
- **Drs. Robert Koolen MBA**, Voorzitter Beleidsadviescommissie Duurzaamheid Bouwend Nederland; Directeur Strategie & Innovatie, Heijmans Vastgoed; Programmamanager Duurzaamheid, Heijmans
- **John Nederstigt MBA**, Voormalig wethouder gemeente Haarlemmermeer; Bestuurlijk trekker van het Veluweberaad van het Planbureau voor de Leefomgeving op het thema circulaire economie
- **Ir. Wim Hazeu**, Bestuurder Wonen Limburg, vice-voorzitter bestuur Aedes en lid Groene Huisvesters

1.3 Beoordelingscriteria

De inzendingen van de deelnemers zijn beoordeeld aan de hand van de informatie op de door hen ingediende inschrijfformulieren, eventueel aanvullende bijlagen en openbare informatie. Onderstaande beoordelingscriteria zijn gehanteerd bij de selectie.

1. Bij de inzending is 'integrale duurzaamheid' met aantoonbaar resultaat zichtbaar.
2. De inzending moet motiverend en inspirerend zijn voor anderen.
3. De inzending moet opschaalbaar, herhaalbaar en betaalbaar zijn.
4. Bij de realisatie is samenwerking een doorslaggevende succesfactor.
5. De inzending is innovatief en vernieuwend.

Nadere toelichting

Hierna worden alle criteria toegelicht.

Ad 1 *Integrale duurzaamheid. Duurzaamheid betreft energie, circulariteit en gezondheid*

Er is sprake van een voorbeeldige uitwerking op de onderwerpen energie, circulariteit en gezondheid in een gerealiseerd project. Een project kan woningbouw, utiliteit en gebiedsontwikkeling zijn, en zowel nieuwbouw als verbetering van bestaande bouw of een bestaand gebied.

Resultaten zijn concreet gemaakt door algemeen geaccepteerde hulpmiddelen of berekeningswijzen (bijvoorbeeld in CO₂ emissiereductie of GPR-scores).

Energie: De (project)organisatie investeert in duurzame energieopwekking en energiebesparing in de gebouwde omgeving. In de bestaande voorraad is nog altijd veel klimaatwinst te boeken, vandaar dat de aandacht daar op gericht is.

Circulariteit: De (project)organisatie kiest voor materialen met een lage milieu-impact, hergebruik van materialen en/of de toepassing van hernieuwbare grondstoffen zoals hout en andere biobased producten. Er is aantoonbare aandacht voor aanpasbaarheid om een lange levensduur mogelijk te maken. Bij voorkeur is ook duidelijk gemaakt dat toegepaste materialen en producten na sloop nogmaals gebruikt kunnen worden.

Gezondheid. De kwaliteit van het binnenmilieu in gebouwen is voorwaarde voor duurzaamheid. Dat is aantoonbaar op onderwerpen als geluid, lucht, comfort en licht.

Voor corporaties en gemeenten geldt dat zij op deze onderwerpen aantoonbaar beleid-in-uitvoering hebben.

Ad 2 *Motiverend en inspirerend*

Een goed voorbeeld doet volgen als het voor anderen een inspiratiebron is. Daarvoor is voorwaarde dat het project actief onder de aandacht is gebracht via gangbare kanalen voor de bouw- en vastgoedwereld.

De aandacht voor duurzaamheid gaat bij gemeenten en corporaties verder dan een incidentele activiteit of project.

De gemeente manifesteert zich bij bouwprojecten als aanjager en stimulator in de samenwerking met anderen, zoals bedrijven, bewoners en corporaties. De gemeente is actief in het communiceren van doelstellingen en resultaten op lokaal en eventueel regionaal en nationaal niveau.

De corporatie heeft duurzaamheid verankerd in het beleid met een concrete visie en doelstellingen, inclusief interne en externe communicatie.

Ad 3 *Opschaalbaar*

Een goed voorbeeld doet door andere organisaties op andere plekken in Nederland volgen, mits dat voorbeeld ook betaalbaar en daarmee herhaalbaar is.

Ad 4 *Samenwerking*

Er is bij het tot stand komen van het resultaat sprake van vernieuwende samenwerking met partners.

Ad 5 *Innovatief*

De inzending dient aspecten van vernieuwing te hebben voor de Nederlandse markt op techniek en/of procesaanpak en/of dienstverlening.

1.4 Algemene beschouwing

De jury is tevreden met de inschrijvingen voor de Duurzaam Bouwen Awards 2019 en vindt dat er echte eyeopeners, voor de jury onbekende projecten, bij zitten. Het aantal inschrijvingen in de categorieën meest duurzame corporatie en meest duurzame gemeente was minder dan gehoopt. De jury roept hierbij dan ook corporaties en gemeenten op om te laten zien wat ze doen op het gebied van duurzaam bouwen en deelname aan een volgende editie van de Duurzaam Bouwen Awards serieus te overwegen.

De juryleden hebben de indruk dat er veel wordt samengewerkt in de markt en vinden dat erg positief. Naast aandacht voor energietransitie kwam ook circulariteit goed terug in de inschrijvingen. Op het gebied van energietransitie waren de inschrijvingen minder vernieuwend, maar op het gebied van circulariteit des te meer. De jury vindt circulariteit belangrijk bij zowel woningbouw als utiliteitsbouw.

2 Categorie 1: Meest duurzame project (Gouden Kikker)

2.1 Algemeen

In categorie 1 kunnen organisaties laten zien wat ze in een concreet project doen op het gebied van duurzaam bouwen.

2.2 Deelnemers

Deelnemers in categorie 1 zijn:

- 5 woningen CPO Nijmegen
- Hoofdkantoor Big Green Egg Europe
- **NeroZero-lab, 44 NeroZero woningen in Heerhugowaard**
- Het energieopslagsysteem van de Johan Cruijff ArenA
- VitaConnect en Gemeente Rotterdam (Van Dorp Installaties)
- Project Gastransitie Moerwijkzicht in Breda van Alwel
- **De Leister Igge in Opeinde**
- Atlas, renovatie Hoofdgebouw TU Eindhoven
- Clubgebouw WVIJburg
- De Taets, 63 Nul-Op—de-Meter woningen in Renswoude
- **The Green House**
- Kennis- en expertisecentrum Nathan in Zevenaar
- 132 Nul-Op-de-Meter woningen in Meijhorst, Nijmegen
- Woongebouw BSH 20E in Buiksloterham, Amsterdam
- SUPERLOCAL- Super Circular Estate
- ROC Friese poort, project Veiligheidsberoepen

Van de inzendingen van de deelnemers scoren 'NeroZero-lab, 44 NeroZero woningen in Heerhugowaard', 'De Leister Igge, Opeinde' en 'The Green House' het best op de beoordelingscriteria zoals genoemd in hoofdstuk 1. Deze partijen zijn dan ook genomineerd in categorie 1.

Naast de drie genomineerde projecten wil de jury graag een eervolle vermelding geven aan het project SUPERLOCAL- Super Circular Estate door HEEMwonen. De ambitie van SUPERLOCAL is om de materialen en kwaliteiten van leegstaande hoogbouwflats in hetzelfde gebied (krimpregio) te hergebruiken voor de bouw van circa 130 sociale huurwoningen en de inrichting van de openbare ruimte. Met dit project toont HEEMwonen aan dat zij innovatief bezig is en een goede ambitie heeft. De jury heeft bewondering voor de integraliteit van dit project, de procesinnovatie en vindt het heel vooruitstrevend om sloopmaterialen in z'n geheel te hergebruiken. Voordat er gesloopt werd, is de bestaande situatie volledig geanalyseerd. Theoretisch is dit project opschaalbaar, in de praktijk moet dit nog blijken. Indien dit een succes wordt, is dit te kopiëren op 60% van Nederland. Het project vormt een integraal verhaal met de bewoners en heeft oog voor de toekomstige opgave. Om dit project te realiseren heeft HEEMwonen gebruik gemaakt van subsidie. Dit maakt de opschaalbaarheid lastiger. Daarom heeft de jury van Duurzaam Bouwen Awards voorkeur voor projecten met positieve business cases (zonder subsidie).

2.3 Genomineerden

NeroZero-lab, 44 NeroZero woningen in Heerhugowaard

Wat dit project bijzonder maakt is dat er bijzondere inkoopafspraken zijn gemaakt met de onderaannemers. Aan de onderaannemers zijn duidelijke prestatie-eisen gesteld, wat leidt tot procesinnovatie. Dit is alleen mogelijk als de opdrachtgever bereid is om niet voor de laagste prijs te gaan, maar voor de beste kwaliteit. Hierbij is Koppen Bouwexperts bezig de markt te veranderen en dwingt de leverancier na te denken over duurzaamheid. Duurzaamheid zit Koppen in het DNA en toont met dit project leiderschap en goed opdrachtgeverschap. Het ontwerp is buitengewoon slim, met focus op energie en gezondheid. Er is bij dit project veel betrokkenheid vanuit de wetenschap. Dit project is anders dan andere projecten doordat vanuit achter in de keet naar de voorkant wordt gewerkt hoe een goede woning gemaakt kan worden. Naast aandacht voor energie en gezondheid had de jury ook graag meer willen zien op het gebied van circulariteit.

De Leister Igge, Opeinde

De jury is zeer te spreken over de integraliteit van De Leister Igge. Innovatief is de financiering in samenwerking met de andere ambities: comfortabel, energiezuinig, frisse scholen. De Leister Igge is het eerste gerenoveerde nul-op-de-meter schoolgebouw. Nederland heeft momenteel een slechte voorraad schoolgebouwen. Dit project laat zien dat het ook anders kan en is daarbij een voorbeeld voor heel Nederland. De Leister Igge is één van de elf scholen die subsidie heeft gekregen en dit hebben ze goed ingezet. Dit geeft signaal af naar de Tweede Kamer dat het goed mogelijk is de bestaande voorraad schoolgebouwen te verduurzamen. De school is gerenoveerd in de zomervakantie, waardoor de gebruikers geen last hebben gehad van de verbouwing. Het langdurige onderhoudscontract zorgt ervoor dat de partners bij elkaar zijn gaan zitten, dat er tijd is om de investering terug te verdienen en er innovaties ingezet kunnen worden.

The Green House

Het duurzame concept van The Green House is tot alles doorgezet: het gebouw, interieur, horeca en menukaart. Dit is gedaan zonder subsidie. De jury is erg te spreken over 'right-to-copy', het project is zeer inspirerend voor anderen en zij worden gestimuleerd de goede dingen te kopiëren. De hele constructie is circulair en demontabel (inclusief de fundering van prefab betonblokken). Veel elementen zoals de glazen gevelplaten, klinkers van de begane grondvloer, meubilair en binnenwanden zijn hergebruikt. Het gebouw is gemaakt om te verdwijnen of daarna weer ergens anders te gebruiken. Ondanks het grote enthousiasme vraagt de jury zich wel af of dit project ook gerealiseerd zou zijn als dit niet door de gemeente gevraagd zou worden (stedenbouwkundig plan, vraag voor tijdelijk gebouw op deze locatie).

2.4 Winnaar

De winnaar in deze categorie is **De Leister Igge, Opeinde**. Doorslaggevende factor hiervoor is de integrale benadering van duurzaamheid. Dit project is een zeer inspirerend voorbeeld voor alle onderwijsgebouwen in Nederland.

3 Categorie 2: Meest duurzame woningcorporatie (WoCo25)

3.1 Algemeen

In categorie 2 kunnen woningcorporaties laten zien wat ze in concrete projecten en in de organisatie doen op het gebied van duurzaam bouwen. Het aantal inschrijvingen in deze categorie viel de jury enigszins tegen. Er zijn meer corporaties goed bezig met duurzaam bouwen, maar helaas hebben zij niet meegedaan in de strijd om de Duurzaam Bouwen Awards 2019.

3.2 Deelnemers

Deelnemers in categorie 2 zijn:

- **Alwel, met project Gastransitie Moerwijkzicht, Breda**
- **Woonwaard**
- Groenwest
- **Stichting Wooncompagnie**

De inzendingen van de deelnemers Alwel, Woonwaard en Stichting Wooncompagnie scoren het best op de beoordelingscriteria zoals genoemd in hoofdstuk 1. Deze partijen zijn dan ook genomineerd in categorie 2.

3.3 Genomineerden

Alwel, met project Gastransitie Moerwijkzicht, Breda

De jury vindt dat Alwel vooruitstrevende ideeën heeft en dit goed laat zien in project Gastransitie Moerwijkzicht in Breda. Het project omvat een wijk die gasvrij wordt gemaakt en wordt aangesloten op een warmtenet. Alwel laat zien dat zij moeilijke doelgroepen durven te benaderen en de bewoners in het proces meenemen. Met dit project wordt een generieke aanpak getoond die goed gekopieerd kan worden. De jury heeft bewondering voor het feit dat de corporatie dit aandurft.

Woonwaard

Woonwaard is een organisatie die al lang bezig is met duurzaamheid. In 2018 is Woonwaard ook genomineerd voor de Duurzaam Bouwen Awards. De corporatie pakt goed door met de aansluiting op warmtenetten en laat dat in 2019 ook weer zien door het aansluiten van 500 woningen op een warmtenet. Woonwaard laat samenwerking met warmteleverancier HVC, Liander en gemeente zien, en neemt bewoners uitvoerig mee in het proces. De jury is onder de indruk van het greenteam, hiermee laat Woonwaard zien dat zij ook binnen de organisatie duurzaam bezig zijn.

Stichting Wooncompagnie

Stichting Wooncompagnie laat zien met circulariteit bezig te zijn door veel hout toe te passen. De corporatie laat zien dat ze duurzaamheid hoog in het vaandel hebben staan doordat ze in de kopgroep van Aedes zitten en actief lid zijn van de Groene Huisvesters.

3.4 Winnaar

De winnaar in deze categorie is **Woonwaard**. Doorslaggevende factoren zijn de integrale aanpak van duurzaamheid, zowel inhoudelijk als in het proces. De jury is van mening dat Woonwaard een vooroplopende corporatie is en dat duurzaamheid bij hen in de genen zit. De jury heeft unaniem besloten dat Woonwaard stipt op nummer 1 thuishoort.

4 Categorie 3: Meest duurzame gemeente (Circulaire Ring)

4.1 Algemeen

In deze categorie kunnen gemeenten laten zien wat ze in concrete projecten en binnen de eigen organisatie doen op het gebied van duurzaam bouwen. Het aantal inschrijvingen in deze categorie viel de jury enigszins tegen. Er zijn meer gemeenten goed bezig met duurzaam bouwen, maar helaas hebben zij niet meegedaan in de strijd om de Duurzaam Bouwen Awards 2019.

4.2 Deelnemers

Deelnemers in categorie 3 zijn:

- Gemeente Voorst
- **Gemeente Den Haag**
- **Gemeente Tilburg**
- **Gemeente Utrecht**
- Gemeente Woerden

Gemeente Den Haag, gemeente Tilburg en gemeente Utrecht scoren het best op de beoordelingscriteria. Deze partijen zijn dan ook genomineerd in categorie 3.

4.3 Genomineerden

Gemeente Den Haag

Uit de inschrijving van de gemeente Den Haag komt naar voren dat zij erg positief omgaat met de bewoners. Ze besteden erg veel aandacht aan het stimuleren van duurzaam bouwen: zo geven ze subsidies voor na-isolatie van vloeren en dak, groene daken, legeskorting voor duurzame bouwplannen, duurzaamheidsvoorlichting, langdurige ondersteuning van coöperatieve en particuliere initiatieven voor verduurzaming van wonen en werken, en energiescans. Gemeente Den Haag heeft aangetoond dat zij risico's durft te nemen, dit is niet altijd goed verlopen maar er is wel veel van geleerd. Ze is bezig met een duurzaamheidstraject wat jarenlang duurt, gaat door en neemt circulariteit mee in haar beleid. Het is voor de jury onbekend wat de ambities zijn van de gemeente Den Haag op haar eigen vastgoed.

Gemeente Tilburg

De gemeente Tilburg is al jarenlang een vooroplopende gemeente op het gebied van energietransitie, gaat door en neemt circulariteit mee in haar beleid. De gemeente heeft een goed duurzaamheidsbeleid en durft op een aantal aspecten dieper te gaan. Zo sluit ze Green Deals af met partners in de stad (bijvoorbeeld NOM sociale huurwoningen, verduurzaming gezondheidszorggebouwen, Brabantse Green Deal NOM), heeft ze een bodemenergieplan gemaakt in de Spoorzone waardoor het programma dat hier gebouwd wordt kan worden aangesloten op WKO en is ze bezig met de ontwikkeling van het CO₂ neutrale industriegebied Wijkevoort.

Gemeente Utrecht

De jury is van mening dat de gemeente Utrecht erg goed bezig is op het gebied van duurzaamheid. Dit uit zich onder andere in de verduurzaming van eigen vastgoed en buurtontwikkeling. Zo is wil de gemeente graag Overvecht van het gas halen, en is ze bezig met het verduurzamen van de Merwedekanaalzone op het gebied van circulair, energieneutraal, groen en gezond bouwen. De tender uitvragen voor gronduitgifte die de gemeente Utrecht organiseert zijn zeer ambitieus op het gebied van duurzaamheid en circulair bouwen. Daarnaast wordt deel-economie gestimuleerd (deelvoertuigen). Net als de gemeenten Den Haag en Tilburg is de gemeente Utrecht al jarenlang bezig met duurzaamheid, gaat door en neemt circulariteit mee in het beleid.

4.4 Winnaar

De winnaar in deze categorie is de **gemeente Utrecht**. Doorslaggevende factor hierbij is dat Utrecht duurzaamheid laat zien in de stad. Van elk aspect van duurzaamheid is in Utrecht een voorbeeld te vinden. De jury vindt het bijzonder dat Utrecht over groen en klimaatrobustheid van wijken nadenkt. De gemeente Utrecht is een goed voorbeeld voor andere gemeenten.